

ושמונה, ומשכח ליה לחומריה.

וסימניך, כדי שלא יפחית התנא ושלא יוסיף הסופר, סימן זה יהיה בידך, ספרא בצירא הסופר מצמצם תנא תוספאה התנא מוסיף, כמבואר.

החשבון הבא הוא למי שידוע באיזה שנה הוא עומד אחרי חורבן הבית, אלא שרוצה לחשב מתי תהיה שנת השמיטה. שהרי קיימא לן ששביעית נוהגת בזמן הזה, אם מדאורייתא ואם מדרבנן.

חורבן בית המקדש השני היה במוצאי שנת השמיטה, דהיינו בשנה הראשונה למנין שבע שנות שמיטה. והשנה לפני החורבן, היתה שנת שמיטה.

ה"תנא" המונה לפי חורבן הבית — אינו מונה את שנת החורבן כשנה הראשונה למנין שנות החורבן, כי ברוב הזמן של שנה זו היה הבית בנוי, אלא מתחיל את מניינו מהשנה שלאחריה [הבית נחרב בשנת 3828 לבריאת העולם, ומנין התנא לחורבן הבית מתחיל משנת 3829 לבריאת העולם].

ונחלקו חכמים עם רבי יהודה במנין שנות שמיטה.

חכמים סוברים, שאחרי ארבעים ותשע שנים שבהן יש שבע שמיטות, באה שנת החמישים והיא שנת היובל, ובשנה הבאה מתחילים למנות שנה הראשונה לשמיטה הבאה.

ה"תנא" שרוצה למנות כמה שנים כבר יצאו מימות המשיח, ואינו זוכר מנינו, יכול לשאול את ה"סופר" באיזה שנה הוא עומד למספר מלכות יון, ולפי חשבונו — בהוספת ארבעים ושמונה — יכול התנא לכוון מנינו.

שהרי הסופר מונה מעת התפשטות מלכות יון, שהיתה בשנת שלשת אלפים ארבע מאות וארבעים ושמונה 3448 לבריאת העולם, והתנא מונה משנת ארבעת אלפים 4000, נמצא שסדר השנים ה"פרטיים" של הסופר מקדימים בארבעים ושמונה שנים את סדר התנא.

אמר רב פפא: אי טעי תנא, אם טועה התנא, ולא ידע פריטיה כמה הוי, ואינו יודע באיזה שנה [ה"פרטי"] אשר הוא עומד בה — לישויליה לספרא כמה כתיב, ישאל את הסופר כמה שנים הוא כותב, לפי חשבונו, וניטפי עליהו ויוסיף עליהם ארבעין ותמני ארבעים ושמונה, ומשכח ליה לחומריה [קשרו] וימצא את מנין השנים לפי חשבונו.

וסימניך סימן זה יהיה בידך :

ט-ב הפסוק [במדבר לה]: "ארבעים ושמונה עיר".

ואי טעי ספרא, סופר גיטין ושטרות הטועה, ואינו יודע מנין השנה שעומד בה, נישויליה לתנא כמה קתני ישאל את התנא איזה שנה היא לפי חשבונו לשנות החורבן, וניבצר מינייהו ויפחית מן החשבון ארבעים

אברהם. ולכן שפיר שייך לומר שהקב"ה התגלה אליו מקודם לכן, ואף בטרם היותו בן חמישים ושתים שנה.

ישראל אשר ישבו בארץ מצרים ארבע מאות ושלושים שנה" [מוכח שהדיבור "לך לך מארץ וגו'" לא היה הדיבור הראשון שהקב"ה דיבר אל

בעוד שנה.

אמר רב הונא בריה דרב יהושע: האי מאן, מי שיודע מנין שנותיו לפי מנין שנות החורבן, אך **דלא ידע כמה שני בשבוע הוא עומד,** באיזה שנה משנות השמיטה הוא עומד, יחשב כך:

ניטפי חד שתא, יוסיף על חשבוננו שנה אחת, והיא שנת החורבן, שאינה בחשבון שנותיו. והיא, שנת החורבן, שהיתה שנה ראשונה לחשבון שמיטה הבאה.

ונחשוב כללי ביובלי ופרטי בשבועי. כלומר, בכל מאה שנים יש שני יובלות, וארבע עשרה שמיטות, **ונשקל ממאה תרי,** ומכל מאה שנים יוציא שתי שנים, כמבואר, **ונשדי** את כל השנים העודפות האלו [שתים למאה] יצרפם לחשבוננו. דהיינו למנין שיש לו עודפות על ה"מאיות", **ונחשובינהו לפרטי,** ויחשיב השנים שיש לו העודפות, עם ה"שאריות" של ה"מאיות" —

וידע אז ידע **כמה שני בשבועי,** באיזה שנה של שבע שנות השמיטה הוא עומד.

וסימניך, סימן זה יהיה בידו, לשון הפסוק (בראשית מה): **"כי זה שנתים הרעב"**. היינו, מכל מאה, יוציא עודף שנתיים.

אבל רבי יהודה סובר ששנת החמישים "עולה לכאן ולכאן", דהיינו, ששנת היובל היא השנה הראשונה למנין שמיטה הבאה.⁽³⁾

ועתה, כשה"תנא" יודע את מספר השנים אחר חורבן הבית, יכול לחשב מתי תחול שנת השמיטה.

לדוגמא, אם עומד עתה בשנת שלוש מאות ועשרים אחרי חורבן הבית, מוסיף שנת אחת, את שנת החורבן, על חשבוננו [וכמבואר, שהשנה ההיא היתה תחילת מנין חדש לשנות השמיטה], ויש בידו שלוש מאות ועשרים ואחת שנה.

בכל מאה שנה יש לדעת רבי יהודה 14 שמיטות, [14 כפול 7 = 98], ונשארות שנתיים עודפות.

ובשלוש מאות שנה, יש שש שנים עודפות.

הוסף את שש השנים הללו לעשרים ואחת, הרי עשרים ושבע —

חלק עשרים ושבע לשבע, ותקבל שלש ושארית שש.

אם כן יודע, כי שש שנים לפני שנה זו שעומד בה היתה שנת השמיטה, וכן יהיה

מאות ועשרים !

והגמרא שם מתרצת, שרבי יהודה סובר שבתחילת בית שני — שש שנים — לא התחילו למנות שנים לשמיטה, עד שעלה עזרא הסופר, ובשנה השביעית לבנינו התחילו למנות שבע שנים, נמצא שהשמיטה ה — 59 היתה שנה לפני חורבן הבית.

ועיין שם בגמרא שלדעת חכמים בודאי לא

3. רש"י מביא קושית הגמרא במסכת ערכין [ב] על רבי יהודה. לדבריו, שמנין השמיטות הן כסדרן, כל שבע שנים, ואין ה"יובל" מפסיק את החשבון אחת לחמישים שנה, אם כן, לא נחרב הבית במוצאי שביעית, אלא בשנת השביעית עצמה?

צא וחשוב! הבית עמד 420 שנה, בעבור 60 שמיטות [60 כפול 7 = 420] היא שנת הארבע

ההוא שטרא, דהוה כתיב ביה שהזמן
[ה"תאריך"] שהיה כתוב בו,

שית שנין יתירתא שש שנים מיותרות, כגון א-
שבא לפנינו היום, בשנת חמש מאות
למלכות יון, והיה כתוב בו "שנת חמש
מאות ושש" ולא היה כתוב לאיזה מלכות,
ויבואר בהמשך].

"שטר מאוחר", שזמנו כתוב מאוחר משעת
ההלואה, כשר [אבל שטר "מוקדם", שכתבו
בו תאריך המוקדם לשעת ההלואה, פסול.
כיון שבשטר מוקדם יוכל המלוה לטרוף
מהלקוחות שלא כדין, כי יכול המלוה לבוא
ולקחת שדה או בית שקנו הלקוחות מהלוה
אחרי הזמן הכתוב בשטר, וזאת, על סמך
מוטעה, שההלואה היתה לפני המכירה,
ויקופחו בכך הלקוחות. אבל, שטר "מאוחר"
כשר, כיון שהלקוחות לא יקופחו, שהרי
המלוה יכול לטרוף רק את השדות שקנו
הלקוחות מהזמן הכתוב בשטר, והוא אחרי
ההלואה, וכיון שהסכים המלוה לכתיבת זמן
מאוחר בשטר, הוא מוחל בכך על השיעבוד
שלו בנכסי הלווה למשך הזמן הזה, ועל
אפשרות הגביה מהלקוחות, עד הזמן
המאוחר הכתוב בשטר. ולכן —

סבור רבנן, סברו החכמים שישבו קמיה

אמר רבי הנינא: אחר ארבע מאות שנה
לחורבן הבית, אם יאמר לך אדם: קח קנה
שדה שהיא שוה אלף דינרים בדינר אחד: —
לא תקח! לפי ששנה זו היא קץ הגאולה,
ותקבץ להר הקודש נחלת אבותיך ולמה
תפסיד הדינר! (4)

במתניתא בברייתא תנא אחר קצת:
אחר ארבעת אלפים ומאתים ושלשים ואחת
שנה לבריאת העולם⁽⁵⁾, אם יאמר לך אדם:
"קח לך שדה שוה אלף דינרים בדינר אחד"
— אל תיקח!

מאי בינייהו? מה בין הברייתא למאמר של
רבי הנינא?

איכא בינייהו תלת שנין, שלש שנים יש
ביניהם, דמתניתא טפיא הברייתא מוסיפה
תלת שני שלש שנים.

אחרי שלמדנו שסופרי השטרות כותבין
מניינם לחשבון מלכות יון, מספרת הגמרא
עובדה, שממנה למדים, שאת הזמן בשטרות
כותבים לפי שנת המלכות הכללית של
מלכות יון, שהיתה מאוחרת בשש שנים
אחרי תחילת מלכות יון וכיבושה את עילם
של פרס.

נחרב הבית במוצאי שביעית.

ועיין בתוס' והראשונים המאריכים.

עליהם, ויוציאו הקרקעות מתחת ידן".

ובתוס' ר"ד מביא תשובת הגאונים שהיה
באותו דור שמד גדול על ישראל.

ועיין ב"סדר עולם זוטא" פרק עשירי אות ב.

5. והם ארבע מאות ושלש שנים לחורבן הבית,

4. כן פירש רש"י. והקשה הריטב"א עליו.
ומפרש הריטב"א: "שהם היו יודעים כי לאותו
הזמן ראוין ליגאל, אלא אם כן גרמו עונות
מרוכים. ואם רבו אותם עונות לעכב במשיח,
שראויים הדור ההוא ליענש שירכו הגזרות